

quaderns d'alliberament

8/9

LA LENGUA D'UN POBLE

Josep Ferrer: QÜESTIO LINGÜÍSTICA I QÜESTIO NACIO-
NAL.— Francesc Xavier Ferré i Trill: LES LENGÜES OPRIMIDES, DES D'UNA PERSPECTIVA MARXISTA.— Ernest Sabater: LA LENGUA: XIFRES, ACTITUDS I PROJECTE NACIONAL.— Sebastià Serrano: PER UNA EDUCACIÓ LINGÜÍSTICA.— Carles Dòlc: LES DIFICULTATS DEL CATALÀ AL PAÍS VALENCIA.— Joan Fuster: LENGUA I POLITICA.— Aina Moll: LINIES GENERALS D'UN PROGRAMA DE POLITICA LINGÜÍSTICA.— Joan A. Argente: APOCALIPTICS I HOMOLOGATS.— Josep Ferrer: UNA PRIME-
RA EXPERIENCIA LEGISLATIVA PER AL REDREÇAMENT LINGÜÍSTIC: LA LLEI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA DE 1983.

quaderns
d'alliberament 8/9

EDICIONS DE
LA MAGRATA

Aina Moll

LÍNIES GENERALS D'UN PROGRAMA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA *

La política lingüística que hem de marcar i posar en pràctica en aquesta primera etapa de recobriment de la personalitat de Catalunya ha d'anar clarament encaminada a fer efectiu en la pràctica el que l'Estatut proclama, restituint-nos un dret que ens havia estat arrabassat per la força: que *la llengua pròpia de Catalunya és el català*.

Les línies d'acció que s'estableixin han d'estar en funció del nostre marc institucional i de la situació sociolingüística i sociocultural actual.

El marc constitucional

El marc constitucional ve donat per dos textos fonamentals: la Constitució espanyola i l'Estatut de Catalunya. El que disposen aquests textos podrà agradar o desagradar a cada ciutadà en particular, però una política lingüística de govern ha d'acceptar-los com a marc ineludible dins el qual han de traçar-se les línies d'actuació, perquè han estat elaborats per parlamentaris lliurement elegits, i ratificats per la voluntat del poble democràticament expressada en referèndum.

El marc, doncs, és aquest:

1. El castellà és l'idioma oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-lo i el dret d'emprar-lo (art. 3 de la Constitució).
2. La llengua pròpia de Catalunya és el català. El català és l'idioma oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol (art. 3 de l'Estatut de Catalunya).*

Aquestes disposicions constitucionals exclouen inexorablement la possibilitat de proposar-se com a objectiu, en una perspectiva de govern, una de les dues fites oposades que poden temptar determinats grups o persones de la nostra comunitat: el manteniment del castellà en posició absolutament preeminent sobre el català, amb l'excusa que «és la llengua de tots els espanyols», i

* Publicat per primera vegada a «Serra d'Or», octubre del 1980, pp. 11-12.

l'exclusió total d'aquesta llengua en la vida social catalana, perquè «la llengua pròpia de Catalunya és el català».

La situació sociolingüística

L'actual situació sociolingüística és molt complexa, i presenta una ampla gamma de matisos personals i de grup que en Francesc Vallverdú ha analitzat amb molta agudesa i que ara no puc entrar a considerar. Em limitaré a remarcar-ne algunes característiques generals:

1. La població de Catalunya, avui, està formada gairebé a parts iguals per autòctons i immigrants, repartits molt irregularment, de manera que mentre a moltes comarques els catalans d'origen són amplament majoritaris, en el cinturó industrial de Barcelona hi són en una proporció molt feble.

2. Els no-catalanoparlants són de llengua castellana o han acceptat el castellà com a llengua normal de relació.

3. Entre els catalanoparlants són encara majoritaris els diglòssics, que a nivell familiar sols posseeixen el català com a veritable instrument d'expressió, però estan alfabetitzats en castellà, i només en aquesta llengua són capaços de moure's còmodament en el camp de la cultura.

4. Les actituds típiques d'una societat diglòssica són encara plenament vigents. Heus-ne ací alguns exemples:

a) La gran majoria dels catalans ens sentim incòmodes si contestem en català qui ens interpella en castellà, o si mantenim el català amb algú que ha contestat en castellà la nostra interpel·lació (demostrant així que ens entén), per por d'ofendre l'interlocutor, i en canvi no ens sentim ofesos pel fet que contesti en castellà la nostra interpel·lació en català, ni que s'hi mantingui durant tota la conversa.

b) Molts castellanoparlants que podrien parlar en català no es decideixen a fer-ho «*porque lo hablan mal*», mentre molta gent de la nostra ruralia fa esforços molt grans per expressar-se en castellà, tot i que té consciència que el parla malament.

c) Hi ha encara gent —immigrada i autòctona— que pensa que no val la pena estudiar el català perquè «no serveix per a res»: ni tan sols els passa pel magí que l'única llengua realment indispensable en un indret determinat del món és la llengua pròpia de la comunitat d'aquest indret, mentre el seu lloc no sigui usurpat per una altra.

5. Naturalment, no manquen —encara que són clara minoria— els individus amb posició radical envers l'una o l'altra llengua: els qui continuen exigint (tàcitament o de manera expressa) «*hable usted en cristiano*», i els qui pensen —i sovint manifesten—

que ara ens toca a nosaltres *exigir*, amb la mateixa peremptorietat, l'ús del català.

Necessitat d'una acció unitària

Amb aquest panorama, és evident que la normalització lingüística no és una tasca fàcil. Però la situació és aquesta, i és damunt ella que hem d'incidir per aconseguir la normalització. S'impone, doncs, una constatació que hem d'assumir en tota la seva importància: *la normalització no serà possible si no hi ha una voluntat col·lectiva de dur-la a terme*. No pot ser obra exclusiva dels catalans autòctons, ni d'uns determinats partits polítics, ni d'una classe social determinada: ha de ser l'obra conjunta de la societat catalana, assumida i duta a terme pel conjunt dels ciutadans, independentment de la procedència i la ideologia de cada individu particular.

Per això faig des d'ací una crida —que ja he fet en altres llocs— a tots els catalans, convidant-los a assumir i fer seva una tasca de normalització lingüística basada en aquests principis:

1. *La llengua pròpia de Catalunya és el català*. Els catalans tenim el dret, i també el deure ineludible, de conservar el patrimoni lingüístic i cultural rebut dels avantpassats i transmetre'l a les generacions que ens seguiran.

2. *No és possible ser català rebutjant la llengua de Catalunya*. Tot català ha d'acceptar i assumir la llengua catalana com a pròpia del país i comuna als seus habitants.

3. *Aquesta acceptació no implica de cap manera el rebuig de la llengua pròpia de l'individu*. Tota persona té dret al ple desenvolupament en la seva llengua pròpia, a cultivar-la i a transmetre-la als fills. Però aquest dret no és incompatible amb el deure de conèixer la llengua pròpia del país i fer-la servir en la relació social.

Si aquests tres principis arriben a ser assumits de veritat pel conjunt del poble català, la normalització serà possible i progressarà a bon ritme, perquè el fet d'assumir-los farà desaparèixer els enfrontaments per motius lingüístics i les actituds diglòssiques. I només en un clima de solidaritat i de voluntat de normalització podrà esdevenir realitat allò que estableixen els textos constitucionals i que tants de ciutadans consideren impossible: que el català i el castellà siguin oficials a Catalunya, ocupant el català el lloc que li pertoca com a llengua pròpia del país.

Línies generals d'actuació

En espera d'una llei del Parlament de Catalunya que reguli l'ús lingüístic, de cara a assolir la normalització en el més breu termini possible, el govern de la Generalitat ha iniciat ja una acció en les direccions següents:

a) *Conscienciació del poble català sobre la necessitat de la normalització, i assumpció de la pròpia responsabilitat en el procés* per part de tots i cadascun dels individus i grups de Catalunya. En aquest sentit estem organitzant una campanya de sensibilització i d'informació, per a la qual esperem obtenir el suport de les forces polítiques, culturals i socials del país.

b) *Catalanització progressiva de Catalunya*, a un ritme tan ràpid com sigui possible. En aquest sentit, el Departament d'Ensenyament treballa, intensivament per estendre l'ús de l'ensenyament del català i en català, i assegurar-ne la qualitat. El Departament de Governació s'esforça a facilitar els tràmits de canvi de nom dels municipis, i en el de Cultura treballem intensivament, amb l'ajuda inestimable de l'Institut d'Estudis Catalans, per donar a conèixer les formes correctes i tradicionals dels topònims i fomentar llur acceptació popular.

La catalanització ha començat a un ritme intens en els organismes de la Generalitat, amb moltes més dificultats del que molts de ciutadans es pensen, car molts dels funcionaris rebuts en traspàs no el coneixen, i han de fornir un esforç molt considerable per adequar-se ràpidament a les necessitats de llur funció.

El Servei d'assessorament lingüístic està organitzant-se per tal de complir amb eficàcia, prop dels organismes públics oficials i no oficials, i del públic en general, una tasca de correcció de textos, de traduccions i de foment dels cursos de català que faciliti al màxim la ràpida catalanització del país.

c) *Impuls de l'ús del català en els mitjans de comunicació*. Estem treballant intensivament en aquest camp, i farem aviat una crida a la premsa escrita i a l'oral perquè col·laborin a una campanya col·lectiva de catalanització, de la qual esperem grans fruits.

d) *Difusió del fet català i de la necessitat de la seva normalització, fora de Catalunya*. En efecte, la normalització lingüística no serà possible a Catalunya si no és assumida també a la resta de l'Estat espanyol, especialment a les esferes de l'administració i de les entitats públiques d'àmbit estatal. Hi ha un munt d'aspectes fonamentals de la normalització que només podran ser resolts si es prenen les mesures adequades a nivell estatal; per posar-ne un sol exemple: la necessitat que tots els mestres de Catalunya tinguin un bon coneixement del català i siguin capaços d'ensenyar-lo, sols serà coberta si el cos de professors d'EGB deixa de ser estatal —amb la qual cosa els mestres de Catalunya podran ser reclutats exclusivament dins l'àmbit dels Països Catalans—, o bé

totes les Escoles de Formació del Professorat d'Espanya han d'incloure en el pla d'estudis l'ensenyament de la llengua catalana, que ara només s'imparteix a terres de parla catalana. I qualsevol de les dues decisions ha de ser presa a nivell d'Estat.

El programa d'actuació que el Departament de Cultura —i més concretament la Direcció General de Política Lingüística— té la missió de proposar als catalans, i que entre tots hem de dur a terme, s'orientarà en les quatre direccions que acabo d'esmentar. Aprofito l'ocasió per convidar els lectors de «Serra d'Or» a participar-hi ja des d'ara, amb tots els suggeriments que considerin oportuns, i a treballar després intensament en la seva realització.